

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu Nassuiaat 2012
(Naalackersuisut Siulittaasuat kiisalu Nunanut Allanut Naalackersuisunut Ilaasortaq)**Saqqummiussissut**

(Naalackersuisut Siulittaasuat
kiisalu Nunanut Allanut Naalackersuisunut Ilaasortaq)

Naalackersuisut sinnerlugit ukiumoortumik Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu Nassuiaat saqqummiutissavara.

Ukiup 2011-p siumut eqqarsarluni ingerlatsiffiunerani, ilaatigut *Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu Nassuiaat aamma Iliuusissaq* kiisalu *Naalagaaffeqatigiit Issittoq pillugu iliuusissaat eqqarsaatigalugit*, Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsineq pillugu Nassuiaat 2012 nalinginnaasumik ingerlanneqaqqittalerpoq, tassa nassuiaatip kingulliup saqqummiunneqarneraniilli Naalackersuisut nunat tamat akornanni suliaat nalunaarusiorneqaqqittalerput.

Silarsuaq sukkasuumik allanngoriartorpoq

Ukiuni makkunani silarsuarmi sukkasuumik allanngoriartortoqarnerani sunniutit malugilluarsinnaalerpavut. Europap aningaasaqarnikkut annertuumik ajornartorsiuteqarnerani, Asia tassaavoq pingaaruteqarnerusumik sunniuteqarsinnaasoq, aamma Kalaallit Nunaannut. Takusinnaavarput Asiami nunat assigiinningsut uagut silarsuatsinnut soqutiginninnerat annertusiartortoq. Aamma tassuunartaatigut takuneqarsinnaavoq, naalackersuinikkut aningaasaqarnikkullu pissaaneqarneq ukiuni makkunani malunnaatilimmik allanngoriartortoq.

Nunatta naalackersuinikkut aningaasaqarnikkullu ineriartortinneqarnissaanut annertunerusumik akisussaassuseqarnissamik anguniagaqarnitta aamma takutippaa, nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut inissisimanitta qanorlu iliuuseqartarnitta ingerlaavartumik allanngoriartornera. Pissutsit nutaat pisariaqartilarpaat nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut iliuuseqartarnitta naleqqussarneqarnissaa. Taamaakkaluortoq pissutsit nutaat nunatsinnit isigalugit nukittorsaataallutillu unamminartuupput.

Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinitsinni nunatta aningaasaqarnikkut ajunngitsumik ingerlasup patajaatsumillu naalackersuinikkut ingerlatsinermi inissisimasup ingerlalluarnera pillugu suleqatigisartakkatsinnut toqqissimalersitsiartuaartussaavoq. Tamanna pissaaq nunatta ilisimaneqarnerata siammarterneqarneratigut, tassa uagut nunanut allanut tikeraartarnitsigut aamma tikeraanik tikilluaqqusisarnitsigut.

Ajoraluartumilli paasivarput, sumiiffiit ilaasa inissisimanerput pillugu ilisimasakinnerat paasisimasakinnerallu. Nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinitsinni aamma suliassaarput, nunani tamalaani suliassat iliuuseqarfigiuminaallisinnagit, nunanut allanut tunngasutigut naalackersuinikkut ingerlatsinitsinni oqartussaassuseqarnitta annertusarneqarnissaa.

Nunat tamat Kalaallit Nunaannut soqutiginninnerat annerulerpoq. Minnerunngitsumik aatsitassarsiornissamut nukissiornissamullu nunatta periarfissaqarluarnera, kiisalu silaannaap

allanngoriartorneranik pissuteqartumik imaatigut angallaffissat nutaat periarfissaalernerat pissutigalugit.

Nunatsinni danmarkimilu Naalakkersuisut akornatsinni ukiup ingerlanerani nunatsinni aatsitassarsiornermut tunngasuni nunanut allanut sillimaniarnermullu politikkimut kallaasoqaratarsinnaaneranut tunngasut eqqartortarsimavagut. Uagut tungitsinniit aallaavigaarput aatsitassanut oqartussaaffik nunatsinni Namminersorlutik Oqartussaniimmat akuersissutinullu piumasaqaatinullu tunngasut tamarmik Namminersorlutik Oqartussanit aalajangiiffigineqartarlutik. Taamaakkaluartoq isumaqatigiissutaavoq aatsitassat immikkoorutillit ilaat pillugit nunanut allanut sillimaniarnermullu tunngasunik tamatsinnut pingaarutilinnik eqqartugassaqsinnaasoq. Pineqartut naalagaaffeqatigiit nunat tamalaat akornanni inissisimanerannut sunnuteqaratarsinnaasutut isigineqarput. Tamanna pissutigalugu nunatsinni danmarkimilu naalakkersuisut naapeqatigiittartussanik pilersitsipput, aatsitassarsiornermi nunanut allanut sillimaniarnermullu attuumassuteqaratarsinnaasunik eqqartueqatigiittartussanik.

Suleqatigiinneq nukittunerusoq

Naalagaaffeqatigiit ataatsimiinnerannut atatillugu Kalaallit Nunaata silarsuarmut akulerukkiartuinnarnera pillugu apeqput oqallisigineqarpoq. Danskít naalakkersuisuilu isumaqatigiippugut, nunanut allanut isumannaallisaanermullu tunngatillugu naalakkersuinikkut ingerlatsineq pillugu paasisstisseeqatigiittarnerput taassumalu oqaloqatigiissutigisarnissaa pillugu annertusaassasugut. Suleqatigiinnerulerneq Kunneqarfiup ataatsimoortumik Issittoq pillugu Iliuussissatut suliarisimasaanut atatillugu isigineqassaaq. Isumaqatigiissutigaarput, suliaqqarfiit tigusimasavut pillugit Kalaallit Nunaata oqartussaassuseqarnera qularutigineqassanngitsoq. Aamma erseqqissaassutigineqarpoq, Namminersorneq pillugu Inatsimmi takuneqsinnaasutut, Kalaallit Nunaannut Issittumullu tunngatillugu Naalagaaffik suliaqaraangat Naalakkersuisut ilaatinneqartassasut.

Aamma uuliakoortoqarsimaneranunat nunat tamat aningaasaateqarfissaannik Naalakkersuisut pilersitsiniarlutik suliaqarnerisa ingerlateqqinneqarnerannut atatillugu aatsitassanut tunngatillugu suliaqarfik nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinerneq pingaaruteqarpoq, aningaasaateqarfimmik pilersitsiniarneq Naalakkersuisut salliutissallugu pingaartippaat.

Suliaqarfik alla ukiut siuliini tusagassiutitigut sammineqangaatsiartoq tassaavoq nunavissuup toqqavia pillugu suliniut. Kalaallit Nunaata kujataata tungaaniittut pillugit naalagaaffeqatigiit piumasaqaatitik siulliit pingasut Naalagaaffiit Peqatigiit Nunavissuup toqqavii pillugit Ataatsimiititaliansuanut tunniuppaat. Aasaq LOMROG III-p ilisimasassarsiornera malinnaaffigisimavarput, tassa Kalaallit Nunaata avannaata tungaa pillugu Naalagaaffeqatigiit Naalagaaffinnut Peqatigiinnut piumasaqaataannut tunngatillugu ilisimatuussutsikkut misissuineq. Tassunga atatillugu oqaatigiinnassavara, piumasaqaatit piffissaq eqqorlugu tunniunneqartut, uagullu siunissami isumaqatigiinnngissutaasinnaasut aaqqiissuteqarfigisassagivut, soorlu tamanna nunat tallimaasut Qalasersuarmut killeqarfeqartut akornanniittut 2008-mi Ilulissani isumaqatigiissutigigaat.

EU-mik suleqateqarneq

Tassunga atatillugu oqaatigissavara, EU'p Inuussutissarsiornermut Kommissærianik aasaq tapersersoqatigiinnissamik nalunaarut pillugu atsioqateqarama, tassani aatsitassarsiorneq pillugu siunissami suleqatigiinnissamik isumaqatigiissuteqarput.

EU-mik suleqateqarneq sulii pingaaruteqarpoq. EU-p aamma Issittoq eqqumaffigneruleriartorpaa, EU-millu qanimut suleqateqarnerup siunissami taamaaginnarnissaa imaluunniit sulii annertunerulernissaa naatsorsuutigineqarpoq. Aatsitassarsiorneq pillugu siunissami suleqatigiinnissamut periarfissat misissorneqarnissaat pillugu tapersersoqatigiinnissamik nalunaarut Naalakkersuisut aamma EU'p Inuussutissarsiornermut Aallartisaanermullu Kommisæriata aasaq atsioqatigiissutigivaat. Nalunaarut taanna aalisarneq pillugu suleqatigiissutigeriikkatsinnut, kiisalu ilinniartitaaneq pillugu suleqatigiilluta isumaqatigiissutitsinnut tapersiivoq. Naalakkersuisut tungaannit nammineerluta, inuiaqatigiinnilu pisariaqartitavigut aallaavigalugit nunanik tamalaanik suleqateqarnitsinnik ineriartortitsisinnaanerput pitsaalluinnartumik isigaarput. Ukiut siuliini aamma aalisarneq pillugu isumaqatigiissummut ilanngussaq nutaaq isumaqatigiinniniutigineqarpoq, tassani aningaasaqarnikkut killissarititaareersut iluanni teknikkikkut pitsannorsaait arlallit isumaqatigiissutaapput.

EU-mik suleqateqarnerup iluani pisoq alla annertoq tassaaq, danskit EU-mi siulittaasuunerisa nalaanni OLT-mut Nunatta siulittaasuunera. Siulittaasuunermi OLT-mik isumaqatigiissutissap tullia piareersarlugu annertuumik suliaqartoqarpoq, taanna qaammatit tulliuttut ingerlaneranni inaarutaasumik isumaqatigiissutigineqassaaq.

Arferit puisillu

Puisinniartarnitsinnut arfanniartarnitsinnullu tunngatillugu maannakkorpiaq imatut unammilligassaqarpugut. Piniariartaasitoqqatta piujuartitsinissamik tunngaveqarnerat pillugu nunani tamalaani ilisimanninneq sulii killeqarpoq, tamanna puisinniartarnermut arfanniartarnermullu atatillugu nunani tamalaani unammilligassamik pilersitsivoq. Ukiaq arfattassatut kissaatigisavut IWC-mut (International Whaling Commissionimut) saqqummiunneqarmata pisariaqartitatsit tapersorneqanngilaq. Maanna IWC-mi aaqjissuussaaneq eqqarsaatigalugu qanoq pitsaanerpaamik suliaqarsinnaanerput misissorparput, taamalu pisariaqartitavut naammassiniarlugit.

Inaarutaasumik oqaaseqaatit

Nunap ilaani suleqatigiinnermut tunngatillugu Naalakkersuisut Issittumi Siunnersuisoqatigiinni aamma nunat avannarliit suleqatigiinneranni annertuumik suliaqarput. Sammisarqarfinni taakkunani tamatta unammilligassavut assigiinngitsutigut ataatsimoorluta suliariniarsimavavut aaqjissutissarsiorlugillu. Issittumi Siunnersuisoqatigiit iluanni suleqatigiinneq allattoqarfiup ataavartup 2013-imit pilersinneqarneratigut nukittorsaqqinneqassaaq. Aamma naatsorsuutigaarput, Issittumi nunat akornanni uuliakoornikkut mingutsitsinermik akiuiniarneq pillugu isumaqatigiissuteqartoqassasoq.

Nunanut allanut tunngasutigut naalakkersuinikkut ingerlatsinermi isumatusaartumik periuseqarnissaq Naalakkersuisunit tunngavigissallugu kissaatigisimavarput. Kalaallit Nunaata siunissami ineriartortinneqarnissaanut ullumikkut nunanut tamalaanut atassuteqarnerput apeqqutaalluinnarpoq.

Inatsisartut oqallilluarnissaannik kissaappakka.